

VITORIA
GASTEIZ
green capital

BIRZI
KLATU
Revolucionamos

KONPOSTAJERAKO ESKULIBURUA

Ayuntamiento
de Vitoria-Gasteiz
Vitoria-Gasteizko
Udala

Gure gizarteak aurre egin behar dion erronketariko bat hondakinen kudeaketa da. Egunero, gure bizitzeko era eta kontsumo ohituren ondorioz, geroz eta hondakin gehiago sortzen dugu, eta beraz, konponbideak bilatzea eta ingurumenarekin jasangarriak diren tratamendu egokiak garatzea geroz eta zailagoa da.

Gure zabor poltsa aztertzen badugu, gutariko bakoitzak, eguneko, batez beste 1,40 kilo zabor sortzen ditugula konturatuko gara; horietarik, pisuaren %45a konposta lortzeko birziklatu daitezkeen hondakin organikoak dira.

Lorategi edo ortua duten etxeek, konpostajearen bidez organikoa etxean bertan kudeatu dezakete. Lorategi edo orturik ez duten etxeek berriz, auzokonpostaren bitartez, sukaldean sortutako organikoa konpostatu dezakete.

Materia organikoarekin konposta egitea, herrietako hondakinen prebentziorako eta ingurumena zaintzeko ekintza oso baliagarria eta garrantzitsua da, materia organikoa jatorrian kudeatu daitekeelako. Horrela, bildu, garraiatu eta instalazioetan kudeatu beharreko hondakinen kopurua murriztu egiten da. Honek aurrezpen ekonomiko garrantzitsua suposatzen duelarik.

hondar organikoak konpostatu
eta zikloa itxi

ZER DA KONPOSTA?

Konpostajea naturan gertatzen den prozesua da, hondar organikoak deskonposatzen dira eta elikagaiak lurrera bueltatzen dira, bere zikloa itxiz. Prozesu naturala da, non, materia organikoa eraldaketa biologiko baten bitartez konpost bihurtzen da. Konpost hau nekazaritzarako eta lorezaintzarako ongarri erabilgarria da. Eraldaketa hori mikroorganismoek (onddo, bakteria, etab.) eta lurzoruko faunak (zizare, barraskilo, etab.) eragiten dute, egoera aerobikoan, hau da, oxigenoarekin.

ZER DA ETXEKO KONPOSTAJEA?

Etxeko konpostajea sukaldeko eta lorategiko soberakin organikoak etxean bertan birziklatu eta ongarri natural moduan erabiltzean datza. Gure loreontzietan, lorategian edo baratzean erabili dezakegu. Horrela, elikagaiak lurrera bueltatu eta materia organikoaren zikloa ixten dugu.

ZER BEHAR DUT ETXEAN KONPOSTATZEKO?

ZER EGIN BEHAR DA KONPOSTATZEN HASI AURRETIK?

Toki aproposa bilatu

Konpostagailuak lurrarekin kontaktu zuzenean egon behar du, inoiz ez zolaren gainean. Haizea eta euritik babestutako toki bat izatea aholkatzen da, eguzki gutxikoa.

Konpostagailuaren oinarrian geruza drainagarria jarri

Konpostagailuaren oinarrian material lehorreko (adarrak, enborrak, hosto lehorrak, lastoa, etab.) 10 cm-ko geruza drainagarria jartzea komeni da, drainaketa eta aireztapena hobetzeko.

Metalezko sarea jarri

Konpostagailuaren azpian metalezko sarea jartzea gomendatzen da, saguak edo antzeko animaliak sar ez daitezzen.

ZER DA AUZOKONPOSTA?

Auzokonposta sukaldeko soberakin organikoak auzoan bertan konpostajearen bitartez kudeatzean datza, horretarako ipinitako guneeetan.

Interesatuta dauden familiak taldeetan antolatzen dira beraien materia organikoa konpostatzeko.

Lortutako ongarria familiek erabili dezakete edota Udalak, dituen lorategi edo lursailetan.

NOLA EGINGO DUGU?

Sukaldean...

Sukaldean sortutako materia organikoa ontzi marroira botako dugu.

Konpostagailuan

Ontzian ditugun hondakin organikoak konpostagailura botako ditugu. Ondoren, bertako materialarekin nahastuko dugu aireztapena hobetzeko eta egituratzaile geruza batekin estaliko dugu, euliak saihesteko eta hezetasuna kontrolatzeko.

KONPOSTATU DAITEZKEEN HONDARRAK

SUKALDEKOAK

Barazki eta fruta hondarrak

Haragi eta arrain hondarrak

Ogi lehorra eta sukaldatutako janari hondarrak

Arrautza eta marisko oskolak, fruitu lehorrak

Kafe eta infusio hondarrak

Sukaldeko papera eta musuzapiak

LORATEGI EDO BARATZECOAK

Belarra eta bestelako belarkiak

Lore, erramu eta hosto berde edo lehorrak

BAITA ERE

Egur naturaleko zerrautsa

Baratzeko uzta hondarrak

Inausketa hondar txikiak eta adar txikituak

Oharra: kontuz, frutaren pegatinak eta infusioen etiketak ez bota.

EZ KONPOSTATU!

Koniferak (pinuak)

Egur tratatu eta aglomeratuen zerrautsak

Animalien gorotzak

Zigarro-puntak

Errazte edo garbiketa hondarrak.

Usteldutako begetal, landare edo fruta kopuru handiak

Material ez-organiko eta biodegradagarriak ez direnak.

MATERIAL LEHORRA ETA MATERIAL HEZEA...

Hondakin organikoak ur edukiaren arabera sailkatu daitezke. Material hezeek elikagaiak ematen dizkiete konpostatze prozesuaren ardura duten organismoei, eta material lehorrak gehiegizko ura xurgatu eta oxigenoaren zirkulazioa hobetzen laguntzen du.

MATERIAL HEZEA:

fruta eta barazki hondarrak, haragi eta arrain hondarrak, sukaldatutako janari hondarrak, lore eta erramuak, belarra eta baratzeo hondarrak.

MATERIAL LEHORRAK:

arrautza oskolak, fruitu lehorrak eta mariskoa, hezurak, kortxoak, paperezko musuzapiak, inausketa hondarrak eta hosto lehorrak.

ZERK BALDINTZATZEN DU KONPOSTATZE PROZESUA?

Materia organikoaren deskonposaketaren arduradun nagusiak mikroorganismoak dira, eta bizitzeko eta konpostatze prozesua garatzeko baldintza ezin hobeak behar dituzte.

Hiru dira prozesua erregulaten duten ingurumen-baldintzak, eta funtzionamenduaren adierazle direnak:

Oxigenoa (%15-21)

Organismoek oxigenoa behar dute arnastu eta bizi ahal izateko. Garrantzitsua da airea material guztira iristea, baldintza anaerobioak (oxigeno gabeak) saihesteko.

Temperatura (45-65 °C)

Temperaturaren gorakada mikroorganismoen aktibitateak eragindako energia askatetik dator. Temperaturak konpostatzen ari diren hondakinen higienizazioa ere ahalbidetzen du.

Hezetasuna (%45-55)

Mikroorganismoak inguru hezeetan bakarrik dira aktiboak. Ura falta bada, prozesua mantsotu egiten da, eta ur gehiegi badago, baldintza anaerobioak gertatzen dira eta materia organikoa usteldu egiten da, usain txarrak sortuz.

ZER EGIN BEHAR DA KALITATEKO KONPOSTA LORTZEKO?

Zati txikiak egin

Botatzen ditugun hondarrak, zenbat eta txikiagoak izan, orduan eta azkarrago konpostatuko dira. Ahal bada, zatiak ez dira hatz erakuslea baino handiagoak izango.

Maiz nahastu

Nahasteak mikroorganismoek ekintzarako behar duten oxigenoa, materialaren orekatzea eta hezetasuna banatzea eragiten du.

Astean behin nahastu nahasketa homogeneizatzeko, aireatzeko eta tenperaturak berdintzeko.

Hondakin organiko dezente botatzean nahastea ere komeni da, geruzen sorrera, usain txarrak eta intsektuak ekiditeko.

Material hezea eta material lehorra nahastu beti

Material hezea material lehorrekin (egituratzailea ere deitua) nahastu behar da beti, karbono-nitrogeno erlazioa egokia bermatzeko, eta oxigenazioa eta hezetasuna kontrolatzeko.

Konpostagailua betetzen den heinean, egituratzaile gutxiago bota beharke diogu.

Gehiegizko hezetasuna badu, egituratzailea gehitu eta nahastu behar da. Baliteke udan, nahasketa gehiegi lehortzea eta ureztatu beharra izatea.

Zergatik gertatzen da?

NAHASKETA HOTZ ETA LEHOR DAGO

Konpostatzeko material gutxi dago

Material lehor gehiegi dago

NAHASKETA HEZEEGI DAGO

Material lehor gutxi erabili da

Nahasketa euriak busti du edo gehiegi ureztatu da

NAHASKETAK USAIN TXARRA DU

Oxigeno gabezia dago

Gehiegizko hezetasuna dago

NAHASKETAK AMONIAKO USAINA DU

Material heze gehiegi dago (nitrogenoa)

Zer egin behar dugu?

Hondakin organiko gehiago bota

Material hezea gehitu edo ureztatu

Material lehorra gehitu eta nahastu

Material lehorra gehitu eta nahastu

Material lehorra gehitu eta nahastu

KONPOSTATZE PROZESUAREN ADIERAZLEAK

LIZUNA EDO TELA ZURIEN AGERPENA

Onddoen hazkuntza dago,
aktibitate mikrobiarra dago

Ez dugu kezkatu beharrik,
seinale ona da

FRUTA- EULIEN AGERPENA

Material freskoa dago
gainazalean estali gabe

Gehiegizko hezetasuna
dago

Material freskoa gainazalean
gera ez dadin, nahastu eta
material lehorrez estali

KONPOST HELDUAREN ADIERAZLEAK

Oso garrantzitsua da heldutako konposta erabiltzea. Heldu gabeko konpostak landareen garapena murriztu dezake.

Konposta noiz dago helduta:

- Basoko lurraren usaina du.
- Marroi ilun edo beltz kolorekoa da, eta eskuak gutxi zikintzen ditu ez dagoelako oso hezea.
- Ez du materialik agerian. Uniformea izan behar du, deskonposatu gabeko material zatirik gabea, adar zati edo hezurren bat izan ezik.
- Giro-tenperatura dauka.

Konposta konpostagailuaren beheko aldetik ateratzen da eta galbahetu egiten da, zatirik lodienak konpostagailura bueltatuz eta beste materialekin nahastuz.

Konpost kantitatea

BELARDIA

Landaketa berria:
2-3 kg konpost/m²

Mantenua:
0'5-1 kg konpost/m²

FRUTA ARBOLAK

Landaketa berria: lurra
eta konposta proportzio
berdinetan nahastu

Ongarri bezala:
2 cm-ko geruza
zuhaitzaren oinarrian

BARATZEA

1-3 kg/m²
barazki motaren
arabera

PARTERREAK

1-2 kg/m² edo lorategiko
lurra eta konposta proportzio
berdinetan nahastu

ZUHAITZAK ETA ZUHAIXKAK

2-3 cm-ko konpost
geruza zuhaitzaren
oinarrian

Oharrak

Konposta galbahe
batekin bahetu
behar da

Udaberrian edo
uda hasieran bota
behar da

Arinki nahastu
behar da

Fruta uzta bildutakoan
bota behar da

Landatu baino
lehen bota
behar da

Arinki nahastu
behar da

Gainazaletik
nahastu behar da

Udazkenean
erabili behar da

KONPOST HELDUAREN ERABILERA

LOREONTZI ETA LORATEGIETAN

2 cm-ko geruza

Lorategiko lurrarekin
nahastu behar da

Udaberrian erabili behar
da

TRANSPLANTEAK

Konpost zati 1, 3 zati
lurrekin nahastu

Transplantearen
momentuan erabili
behar da

KONPOSTA

...lurra hobetzeko

Konpostak, erregularitasunez erabilia, lurraren egitura hobetzen du. Lur buztintsuak zuzentzeko erabili daiteke, erraz putzuz bete eta trinkotzen direnak, porositatea handitu eta ur-aire balantzea hobetzen duelako.

Lur hareatsuak egituratzen ditu, eta ura eta elikagaiak landareen sustraiak iristen ez diren lurreko geruza sakonetara arrastatu ez daitezen ere laguntzen du. Higadura eta lur emankorren galera ekiditen laguntzen du.

...ongarri bezala

Konposta nekazaritzarako ongarri bikaina da, ingurune naturalera elikagaiak bueltatzen ditu. Landareen garapenerako beharrezkoak diren elementuak ditu eta pixkanaka askatzen ditu; horrela, landareentzat elikagai erreserba garrantzitsua bihurtzen da behar handiagoak dituzten garaietarako.

Konposta ongarri organiko moduan erabili daiteke loreontzietarako, baratzerako, lorategirako, balkoirako edo terrazarako